

Nieuwe maatstaf voor groei instellen is niet zo gemakkelijk

Alternatieven voor het bbp zijn er genoeg. Consensus erover ligt minder voor de hand

Jule Hinrichs
Amsterdam

Om welvaart en welzijn in beeld te brengen, voldoet het huidige statistische instrumentarium maar matig. Daar zijn economen het wel over eens. Maar de volgende stap, iets nieuws opzetten en daar ook nog eens consensus over verwerven, die blijkt heel lastig.

Economen baseren zich wereldwijd op het bruto binnenlands product. Het heeft het grote voordeel dat er een eenduidig in de tijd en tussen landen goed vergelijkbaar groeicijfer voor de economie uitrolt. Dat blijkt heel handzaam, ook al blijft er heel veel informatie over welvaart en welzijn buiten beschouwing.

Hoogleraar Bas van Bavel van de Universiteit Utrecht spant zich in om een alternatief voor het bbp en het groeicijfer te ontwikkelen. 'We zijn in een ontwikkelde economie voor de ontwikkeling van welvaart steeds meer afhankelijk van de kwaliteit van beleid, regelgeving en de instituten. Een stijging van het bbp vertaalt zich nauwelijks nog direct in een stijging van welvaart. Het bbp zegt steeds minder. We hebben dus een betere indicator nodig die welvaart meer direct meet', aldus Van Bavel.

De kwaliteit van het milieu, de mate van inkomensongelijkheid, alle voor de consument nuttige diensten die gratis via internet beschikbaar zijn, vrijwilligerswerk, de kwaliteit van de zorg, niets van dit alles komt in de groeicijfers terecht.

De Universiteit Utrecht, met medewerking van Van Bavel, en de Rabobank hebben in 2016 voor Nederland al de Brede Welvaartsindicator ontwikkeld. Daarin worden elf dimensies zoals levensverwachting, veiligheid, milieu, werkloosheid en huishoudinkomen meegenomen. De eerste scores duiden erop dat de brede welvaart het de afgelopen paar jaar minder goed doet dan het bbp.

Voor Van Bavel was het een

cruciaal punt om de nieuwe indicator in één cijfer weer te geven. Dat is ook precies waar de kracht van het bbp zit. Bovendien maakt een integrale indicator de spanningen tussen de samenstellende delen inzichtelijk. Dan is de indicator geen grabbelton waaruit iedereen naar believen kan kiezen. Maar als uiteenlopende aspecten in één indicator worden uitgedrukt is de grote vraag: hoe kom je tot de juiste weging? Hoe bepaal je hoe duurzaamheid en levensverwachting zich tot elkaar verhouden? Die vragen zijn nog niet bevredigend opgelost. Van Bavel geeft aan dat er hard gewerkt wordt om de wegingen verder te verbeteren, aansluitend op het werk van onder andere Oeso.

De vraag is of de uitkomsten van de Brede Welvaartsindicator

Smilde in Noord-oost-Drenthe. De regio scoort hoog in de Brede Welvaartsindicator, onder meer door de veiligheid en woontevredenheid. FOTO: CORNÉ SPARIDAENS / HOLLANDSE HOOGTE

wel logisch verklaarbaar zijn. Zo krijgt Noord-Oost Drenthe de hoogste score in Nederland, onder andere door de veiligheid en woontevredenheid. De grote steden scoren juist slecht vooral door een matige veiligheid. Toch lijkt het de vraag of de Nederlandse bevolking Assen en Smilde ook als aantrekkelijker ervaart dan Den Haag of Amsterdam.

Hans Stegeman was namens zijn vorige werkgever Rabobank nauw betrokken bij de ontwikkeling van de Brede Welvaartsindicator. Tegenwoordig is hij werkzaam als economisch analist voor Triodos Investment Management. Stegeman zegt nog steeds overtuigd te zijn van nut en noodzaak van de ontwikkeling van een alternatieve indicator, maar twijfelt er aan of de Brede Welvaartsindicator het gaat worden: 'Het blijkt in de praktijk moeilijk om iets te construeren wat meer is dan alleen terugkijkend. Als het geen basis voor voorspellingen kan zijn, kun je ook geen invloed op het beleid uitoefenen. Dan haalt men bij het Centraal Planbureau de schouders op over je alternatief, zeker als het puur Nederlands is.'

Volgens Stegeman zijn er al veel alternatieven voor het bbp ontwikkeld en gaat het er in de praktijk niet om wie het beste alternatief heeft, maar om het alternatief waarvoor het breedste draagvlak ontstaat. Het gaat er volgens Stegeman steeds meer om lijken dat de zeventien criteria van de Sustainable Development Goals, de SDG's, van de VN de

slag gaan winnen: 'Daarom is het zeer de vraag of het nog zin heeft in Nederland een eigen pad te bewandelen.'

'Het is een uitdaging', zegt Stegeman, 'Om met de SDG's vooruit te kijken en te voorspellen. Er is een aantal wetenschappelijke artikelen waarin wordt geprobeerd een model te maken. Maar zeventien dimensies daarin verwerken, dat is complex.'

Stegeman en Van Bavel wijzen ook op het conservatisme bij de betrokken Nederlandse instellingen. Van Bavel is diplomatiek: 'Conservatisme? Ik zou zeggen padafhankelijkheid. Dat betekent vaak dat veranderingen langer duren dan je eigenlijk zou willen. De planbureaus hebben zo hun eigen expertise, eigen manier van werken. Dat zou kunnen veranderen als de planbureaus iets pro-actiever willen meewerken.'

'We vinden het allemaal eng en denken dat een alternatief niet mogelijk is, tot we besluiten dat het wél kan', zegt Stegeman. 'Als je maar wilt. Daar gaat het om.' Hij herinnert eraan dat er zeventig jaar geleden ook subjectieve keuzes zijn gemaakt toen het besluit viel om het boekhoudstelsel op te stellen waar het bbp aan is ontleend: 'Dan is het raar dat er op voorhand gezegd wordt "bbp kun je wel voorspellen, maar een alternatief niet". De voorspellingen van de economische groei zijn ook niet zo goed. Dus maak nieuw gereedschap, het hoeft niet meteen perfect te zijn, maar het helpt om het doel te bereiken.'

CBS werkt aan alternatieven

Het CBS is drukdoende om alternatieven voor het bbp te ontwikkelen en zet een monitor brede welvaart op.

Volgens hoofd-econoom Peter Hein van Mulligen komt het bureau half mei met een

nadere studie. Die zal vooral gebaseerd zijn op de zeventien SDG's van de VN. Daarin zitten zaken in als sanitaire voorzieningen, armoede, honger, economische groei, duurzame ontwikkeling en genderongelijkheid. Dit levert per

onderdeel aparte resultaten op. Om tot één enkele indicator te komen zou het CBS wegingen moeten toekennen aan de verschillende onderdelen. Maar dat doet het niet. 'Dat laten we aan de politiek over', aldus Van Mulligen.